

## Zápis z obhajoby disertační práce

<b>Student:</b>	PhDr. Martin Klečacký
<b>Datum narození:</b>	4. 12. 1985
<b>ID studia:</b>	343545
<b>Studijní program:</b>	Historické vědy
<b>Studijní obor:</b>	České dějiny
<b>Název práce:</b>	Český ministr krajan v předlitavské vládě
<b>Jazyk práce:</b>	čeština
<b>Jazyk obhajoby:</b>	čeština
<b>Školitel:</b>	PhDr. Luboš Velek, Ph.D.
<b>Oponenti:</b>	Doc. PhDr. Jan Galandauer, DrSc. Mgr. Aleš Vyskočil, Ph.D.
<b>Datum obhajoby:</b>	22. 2. 2016
<b>Místo obhajoby:</b>	FF UK, Nám. Jana Palacha 2, 116 38 Praha 1, místnost č. 201
<b>Termín:</b>	řádný
<b>Předseda komise:</b>	Prof. PhDr. Milan Hlavačka, CSc.
<b>Přítomni:</b>	dle prezenční listiny

11.42 hod. Předseda komise prof. PhDr. Milan Hlavačka, CSc., zahájil obhajobu, představil přítomné členy komise a přítomné oponenty. Přítomným pak představil studenta.

11.43 hod. Školitel PhDr. Luboš Velek, Ph.D., stručně shrnul průběh doktorského studia PhDr. Martina Klečackého a krátce zhodnotil jeho disertační práci. Úvodem upozornil na velmi pozitivní skutečnost, že Martin Klečacký dokázal vypracovat disertační práci v relativně krátké době čtyř let studia. Dále zdůraznil, že v průběhu disertační práce publikoval několik hodnotných výstupů k širšímu tématu dějin byrokracie a úřednictva (především je důležitá jeho studie Iluze nezávislosti. Sociální status c. k. soudce v konfliktu loajalit mezi národem a státem na přelomu 19. a 20. století. ČČH 112/2014, s. 432–462 a pak Slovník představitelů soudní správy v Čechách v letech 1849–1918. Praha 2015 (ve

spolupráci s Marií Stupkovou)). Uvedl rovněž, že Martin Klečacký se účastní jako vědecký pracovník Masarykova ústavu a Archivu AV ČR, v. v. i., řešení několika vědeckých projektů (především grantů Česká pravice v období protektorátu a Historik Josef Kalousek) a podílí se rovněž na jejich publikačních výstupech (v posledním období to byly zejména paměti protektorátního ministra Jiřího Havelky), samostatně rovněž připravil edici vzájemné korespondence Antonína Rezka s Bedřichem Pacákem vydávanou právě v Nakladatelství Lidové noviny.

K samotné disertační práci uvedl dr. Velek následující. Práce se tematicky týká dějin správy přelomu 19. a 20. století, tedy období, které je jak edičně, tak historiograficky velice málo frekventované. Samotnému tématu dějin úřadu ministra krajana byla zatím věnována minimální pozornost. Práce je založena na analýze bohatého materiálu a klade si několik cílů: a) uchopení funkce českého ministra krajana a jeho případné srovnání s polskými a německými ministry krajanů; b) rozbor činnosti ministra krajana jako činitele na poli nacionalizace státní správy Předlitavska, postižení jeho vazeb a kontaktů na českou politickou reprezentaci a českou emancipační politiku; c) tento rozbor, dokladovaný na procesu prosazování českého úřednictva do vyšších (ústředních, zemských) i nižších (okresních) správních složek, velmi dobře ilustruje postavení a možnosti českého ministra krajana. U práce vyzdvihl především rozsáhlou pramennou heuristiku v českých i zahraničních archivech, vyčerpávající studium literatury, promyšlenou metodologii a strukturu a přesvědčivé závěry. Práci hodnotí jako výbornou a doporučuje ji k obhajobě.

11.54 hod. PhDr. Martin Klečacký představil strukturu a základní teze své disertační práce, ve které se věnoval několika problémovým okruhům. V prvním z nich se zaměřil na vlastní činnost a kompetenční působnost ministra krajana (oficiálně ministra bez portfeje), a to jak v rovině teoretické, tak v rovině reálné politiky. Pokud jde o kompetenční vymezení činnosti ministrů krajanů, na jejím počátku stojí instrukce pro haličského ministra krajana Floriana Zemialkowského z roku 1871, která byla později použita i pro české, popř. německé ministry krajanů. Postižení reálné činnosti ministrů krajanů bylo možné pouze po provedení detailní analýzy registratury úřadu ministra krajana. M. Klečacký na základě této analýzy dospěl ke zjištění, že tato registratura měla několik částí: a) oficiální (uloženou dnes v Národním archivu, fond Ministr krajan), b) důvěrnou, kterou každý ministr po skončení funkčního období z úřadu odnášel. Důvěrná část registratury ministra krajana je fragmentárně dochována v pozůstalosti Antonína Rezka v Literárním archivu PNP, částečně je možné ji rovněž rekonstruovat dle korespondence jednotlivých ministrů krajanů.

Detailní analýzou registratury úřadu ministra krajana bylo zjištěno, že hlavním okruhem jeho činnosti byla personální politika, tedy prosazování českých úředníků do různých rovin státní správy. V této souvislosti byla v práci zkoumána a testována pozice ministra krajana v předlitavské vládě i vůči české národní politice (zejména při jednáních s mladočeskou stranou v letech 1898–1908/9). Tento proces byl pak konkrétně dokumentován ve třech správních úrovních:

1. úroveň zemská (sledování interakce ministrů krajanů s českým místodržitelem, zejména dokumentování snah české politické reprezentace o obsazení funkce

- viceprezidenta českého místodržitelství, viceprezidenta zemské školní rady, viceprezidenta zemského finančního ředitelství, přednosty prezidia českého místodržitelství a přednostů departementů, sledování výměn úředníků a s tím související komunikace mezi ministrem krajanem, rezortními ministry, poslaneckým klubem, ale i intervencí ze strany ministra krajana, politické reprezentace a tisku)
2. úroveň ústřední (na příkladu ministerstva obchodu obsazeného v letech 1906–1908 českými ministry Josefem Fořtem a Františkem Fiedlerem sledována spolupráce ministra obchodu a ministra krajana při obsazování úřednických míst na samotném ministerstvu a dále v oblasti poštovní správy)
  3. úroveň regionální (na příkladu zvoleného okresu České Budějovice dokumentován proces obsazování míst na jednotlivých úřadech – okresní hejtmanství, krajský soud, poštovní úřad, okresní finanční ředitelství, biskupství a role českého ministra krajana (včetně interakcí s německým ministrem krajanem) v těchto záležitostech)

Závěrem svého vystoupení formuloval PhDr. Martin Klečacký nejdůležitější problémy, k jejichž řešení práce přispěla:

- zasazení úřadu českého ministra krajana do správní mapy Předlitavska
- analýza limitů a možností působení politických stran na státní správu (nacionalizace, politizace státní správy), postižení kontaktů mezi byrokracií a politickou reprezentací
- otázka loajality a identity státního úřednictva, míra jeho ztotožnění se státem, národem a dynastií
- strategie manipulací politiky se státní správou na příkladu českého ministra krajana

12.11 hod. Oponent doc. PhDr. Jan Galandauer, DrSc., přednesl hlavní teze svého oponentského posudku. Úvodem vysoce vyzdvihl mimořádnou důkladnost práce vystavěné na obdivuhodně zvládnutém obrovském souboru pramenů. Následně zdůraznil některá autorova konkrétní zjištění:

1. Využití císařské instrukce pro ministra pro haličské záležitosti z roku 1871 jako vzoru pro postavení českého ministra krajana je inspirativním vkladem pro českou historiografii, která stále nedoceňuje polskou politiku v 19. století.
2. Postavení ministra krajana bylo zatím chápáno v literatuře spíše pejorativně. Práce Martina Klečackého tuto instituci rehabilituje a pomáhá pochopit úřad ministra krajana jako konstituční prvek stojící mezi vládou a politickou reprezentací.
3. Doc. Galandauer dále ocenil zařazení biografických údajů o kariérách jednotlivých úředníků. Dle jeho názoru je možné tyto osobnosti považovat za v jistém slova smyslu „tmel říše“ a byrokracii obecně za výrazně stabilizující prvek celé monarchie.
4. Mimořádný je vhléd autora práce do složitých otázek služební pragmatiky a kariérního postupu úředníků.
5. Vyváženost autorových interpretací a hodnocení. Dle doc. Galandauera jsou v autorovi přítomny „dvě duše“. Martin Klečacký oceňuje na jedné straně český zájem ve státní správě a

zároveň projevuje pochopení pro pocity úředníka, který byl díky čechizaci správy postižen v přirozeném běhu své kariéry (dokládá na příkladu hodnocení Badeniho a Gautschových jazykových nařízení).

Závěrem doc. Galandauer konstatoval, že Martin Klečacký předložil vynikající a imponující práci vystavěnou na bohaté pramenné základně, která se věnuje obtížné problematice. Autorovi se podařilo předložit uměřený a vyvážený text. Práci doporučil k obhajobě.

12.25 hod. Oponent Mgr. Aleš Vyskočil, Ph.D., zdůraznil dva základní přínosy práce. Práce je důležitým příspěvkem k historii stranictví na přelomu 19. a 20. století, neboť se zde podařilo postihnout oficiální vazby úřednictva a politiky a jejich lobbistickou provázanost. Práce je však především důležitým příspěvkem k dějinám byrokracie, tématu, které je u nás málo frekventované, resp. zatím vyhrazeno spíše regionálnímu výzkumu. Dr. Vyskočil doporučil vydání práce, pokud možno rovněž v německé mutaci, aby mohla být recipována i rakouskou historiografií. S ohledem na tuto publikaci doporučil propracovat některé problémy:

1. postavení okresního hejtmanství a osobnosti okresního hejtmana v Českých Budějovicích a jeho chování
2. provést analýzu oborových periodik (úřednických listů)
3. doplnit některou polskou literaturu k tématu

Práci doporučil k obhajobě.

12.31 hod. PhDr. Martin Klečacký poděkoval oběma oponentům za jejich názory a připomínky. Vyjádřil souhlas s provedením dalšího výzkumu k problematice okresního hejtmanství v Českých Budějovicích a osobnosti okresního hejtmana Františka Josefa Křikavy. Zároveň vysvětlil, že Křikava byl osobností „anacionálního byrokrata“, který byl imunní vůči vlivu politických reprezentací a snažil se před těmito vlivy chránit i svůj úřad. Přesto prostor pro analýzu stále existuje, např. okolnosti voleb apod. K potřebě analýzy úřednických periodik uvedl, že takovou analýzu prováděl, ale byla využita pro práci o soudní správě, která byla nejvíce čechizovaným odvětvím státní správy.

12.39 hod. Předseda komise prof. PhDr. Milan Hlavačka, CSc., zahájil diskusi.

Prof. PhDr. Jan Rychlík, DrSc., označil práci za velice přínosnou a umožňující pohled na česko-německý konflikt v obecné rovině a do budoucna i v rámci celé monarchie. V této souvislosti upozornil paralely jazykových sporů v Haliči (polsko-ukrajinský jazykový spor) a Dalmácii (chorvatsko-italský jazykový spor). Dále upozornil na důležitý problém, ke kterému vedlo zasahování politických reprezentací do personálního složení úřednictva. Tyto zásahy vedly k faktickému rozdělení Čech, ačkoli česká politika deklarovala opak.

Prof. PhDr. Milan Hlavačka, CSc., upozornila na prameny k dějinám českého úřednictva uložené ve fondu Ministerium des Innern – Präsidium v Rakouském státním archivu ve Vídni (oddělení Všeobecný správní archiv, Finanční archiv a Archiv Dvorské komory).

12.43 hod. Předseda komise prof. PhDr. Milan Hlavačka, CSc., ukončil obhajobu a komise zahájila neveřejné zasedání o klasifikaci obhajoby disertační práce.

12.50 hod. Předseda komise prof. PhDr. Milan Hlavačka, CSc., seznámil PhDr. Martina Klečacského s výsledkem obhajoby: komise hlasovala pomocí hlasovacích lístků, počet členů komise 6, kladných hlasů 6, záporných hlasů 0. Obhajoba disertační práce byla klasifikována: prospěl.

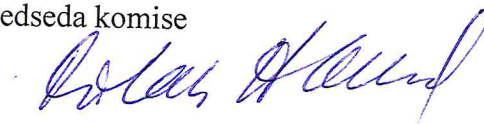
Komise navrhuje udělení titulu Ph.D.

V Praze dne 22. února 2016

Zapsal: Jan Kahuda

Prof. PhDr. Milan Hlavačka, CSc.

předseda komise



Jméno a podpis dalšího člena komise:

